

С. О. Вербич,

*д-р філол. наук, старший науковий співробітник,
Інститут української мови НАН України,
старший науковий співробітник
відділу історії української мови та ономастики*

СУЧАСНІ ОЙКОНІМИ УКРАЇНИ З РОСІЙСЬКОМОВНОЮ СТРУКТУРОЮ: НОРМАТИВНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано ойконіми з російськомовною формою, зафіксовані на території сучасної Одеської області. Це назви *Дальнічень, Зоря Труда, Мільярдівка, Надежда, Надеждівка, Полезне, Сухий Овраг, Удобне, Ульяновка, Южне*. З'ясовано історію виникнення цих назв у зазначеному регіоні, зацентровано на їх невідповідності нормам сучасної української літературної мови.

Ключові слова: історична назва поселення, нова назва поселення, ойконіми з російськомовною формою, ойконімний простір, перейменування, правописні норми сучасної української літературної мови.

Формулювання наукової проблеми та її актуальність. У сучасному онімному просторі України, за інформацією, представленою в покажчикові адміністративно-територіального устрою нашої країни станом на 1 січня 2012 р., функціонує кілька десятків назв населених пунктів, які мають російськомовну форму або фонетико-морфологічну структуру. Вони поширені переважно в південних і східних регіонах України – Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській, Харківській і Херсонській областях, наприклад: *Ізлучисте, Кирпичне, Октябрьське, Первомайське, Приют, Спокойствие* (Дніпропетровська обл.); *Желанне Перше і Друге, Красний Пахар, Октябрь* (Донецька обл.); *Восход, Обільне, Обратне, Подспор'є* (Запорізька обл.); *Красний Луч, Победа, Трудодительське* (Луганська обл.); *Красне Знамя, Луч, Неудачне* (Миколаївська обл.); *Надежда, Полезне, Удобне* (Одеська обл.); *Мечнікове, Надеждівка, Питомник* (Харківська обл.); *Майське, Питомник, Труд* (Херсонська обл.) та ін. Більшість цих ойконімів з'явилася на топонімній карті України після 1946 р., коли було перейменовано низку історичних назв, які не відповідали ідеологічним принципам тодішньої радянської влади. Деякі з перелічених назв поселень належать до новотворів того часу й наступних років. Такі ойконіми (крім давніших, історичних назв, адаптованих до фонетично-словотвірної системи української мови) не відповідають засадам українського топонімоторення й порушують правописні норми сучасної української мови, а отже, потребують зміни відповідно до правил чинного українського орфографічного кодексу.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Лінгвісти неодноразово звертали увагу на українські ойконіми з російськомовною формою, намагаючись відповісти на питання: з якою метою в українській топоніміці було впроваджено російські або росіянізовані назви? На думку Л. Т. Масенко, радянські кодифікатори української ойконімії, вводячи

такі назви, демонстрували зневагу до української мови, закріплюючи в офіційному вжитку «мовні покручі, сумнозвісний суржик» [8, с. 103]. Д. Г. Бучко небезпідставно вважав, що в актах формальної росіянізації вже наявних назв поселень або ж у штучному впровадженні в ойконімний простір південно-східних областей України російських назв треба вбачати далекосяжні плани радянської влади, політика якої була спрямована на «широкомасштабну денационалізацію і русифікацію» [2, с. 336]. На нашу думку, причиною таких нововведень було, з одного боку, бажання тодішньої влади стерти пам'ять місцевого населення про дорадянську історію відповідного регіону, сформувані уявлення про переваги саме радянсько-комуністичної системи, яка творить новий світогляд, а з другого – російська форма ойконімів мала сигналізувати про нову епоху в назвотворенні, пов'язану саме з радянським народом, основною мовою спілкування якого була російська. Поява неперекладених українською російських назв і фонетично-словотвірних форм у складі ойконімії Півдня і Сходу України зумовлена передусім тим, що ці регіони активно росіянізувалися і через переселення сюди після голодомору 1932–33 років російського населення, і внаслідок переміщення на промислові об'єкти, концентрація яких була особливо високою у Східній Україні, російських фахівців.

Мета і завдання дослідження – з'ясувати історію виникнення назв із російськомовною структурою на території сучасної Одеської області, проаналізувати їх відповідність / невідповідність нормам сучасної української літературної мови.

Об'єкт дослідження – назви *Дальнічень, Зоря Труда, Міліардівка, Надежда, Надеждівка, Полезне, Сухий Овраг, Удобне, Ульяновка, Южне*, зафіксовані в різних районах теперішньої Одеської області.

Предмет дослідження – походження історичних назв поселень у досліджуваному регіоні, перейменованих у радянський період; причини появи так званих нових ойконімів і назв із російськомовною формою на території Одещини.

Методи дослідження. Специфіка об'єкта і поставлені завдання зумовили застосування для аналізу обраних ойконімів таких лінгвістичних методів і прийомів: описового (схарактеризовано структуру ойконімів із російськомовною формою і назв – ідеологічних новотворів, з'ясовано мотиви номінації), етимологічного аналізу (встановлено етимони історичних (первісних) назв поселень).

Наукова новизна. Уперше запропоновано комплексний лінгвістичний аналіз назв населених пунктів теперішньої Одеської області, які мають російськомовну форму або фонетико-морфологічну структуру.

Теоретичне значення дослідження. Результати дослідження поглиблюють знання про причини появи ойконімів із російськомовною формою на території Одещини, акцентують увагу на тому, що формальна структура ойконімів *Дальнічень, Зоря Труда, Міліардівка, Надежда, Надеждівка, Полезне, Удобне, Ульяновка, Южне* не відповідає нормам чинного українського правопису.

Практичне значення результатів дослідження. Проаналізований матеріал розглядаємо як фрагмент до суцільного лінгвістичного опису назв поселень Одеської області, зокрема до перспективного «Історико-етимологічного словника ойконімів Одещини».

Виклад основного матеріалу. Ойконім *Дальнічень* (Білгород-Дністровський р-н), наскільки вдалося простежити, не відзначений у доступних історичних джерелах, які стосуються території Одещини. Не згадано його і в працях про топонімію цього регіону, підготованих за редакцією Ю.О. Карпенка. У покажчику адміністративно-територіального поділу України станом на 1 вересня 1946 р. назву цього поселення зафіксовано у формі

Дальнічень [20, с. 216]. Якщо довіряти інформації з Української вікіпедії, то цей населений пункт засновано 1824 р. [<https://uk.wikipedia.org/wiki/Дальнічень>]. На нашу думку, ойконім *Дальнічень* треба кваліфікувати як утворення з молд. суфіксом *-ень* (указував на мешканців – вихідців із певної місцевості [12, с. 340]) від назви *Дальник* (пор. ойконіми *Великий Дальник* (колишній *Дальник*) Біляївського р-ну, *Дальник* Овідіопольського р-ну). У такому разі внутрішню форму ойконіма *Дальнічень* мотивувала катойконімна ознака: ‘поселення, яке заснували вихідці із с. Дальник’. З огляду на це нормативна форма ойконіма *Дальнічень* – *Дальничень*.

Історія назви с. *Зоря Труда* (Кілійський р-н) сягає післяреволюційних (1917 р.) часів. У 20-х роках ХХ ст. у цій місцевості було організовано три господарські товариства: поселок *Заря*, поселок *Счастье*, поселок *Труд*. Згодом вони були об’єднані в одне колективне господарство зі спільною назвою *Зоря-Труд*, яка перейшла на суміжне поселення. За твердженням Ю.О. Карпенка, назва *Труд* не мала близькозвучного українського відповідника (рос. *труд* = укр. *праця*. – С.В.), тому її залишили без змін [17, с. 33]. Таким чином виник гібридний (українсько-російський) ойконім. Компонент *Труд* представлений іще в таких назвах поселень Одещини, як *Труд-Гребеник* і *Труд-Куток* у Роздільнянському р-ні. Щодо ойконіма *Труд-Куток*, то це не первісна назва цього поселення [<https://uk.wikipedia.org/wiki/Труд-Куток>]. Станом на 1946 р. воно мало назву *Кучурган* [20, с. 387]. На нашу думку, щоб уникнути збігу з рос. *труд*, у нових (не перейменованих) назвах поселень складник *труд* доцільніше було б замінити на *трудоий*, який функціонує в українській мові. Тоді назви *Зоря Труда* і *Труд-Гребеник* мали б форми *Трудова Зоря* і *Трудоий Гребеник* відповідно. Стосовно назви с. *Труд-Куток*, то цьому поселенню варто було б повернути попередню назву *Кучурган*, хоча, як виявилось, вона не історична. До 1946 р. це село мало назву *Страсбург* [20, с. 1023] – від назви німецької колонії, яку заснували переселенці зі Страсбурга.

Назва *Міліардівка* позначає село в Роздільнянському р-ні. Цей нп, очевидно, належить до пізніх на території Одещини. Найраніша писемна згадка про нього датована 1946 р. – с. *Міліардівка* [20, с. 387]. За свідченням Української вікіпедії, це поселення засновано в 1920 р. [<https://uk.wikipedia.org/wiki/Міліардівка>]. Ойконім *Міліардівка* утворено за аналогією до продуктивної словотвірної моделі назв із присвійним суфіксом *-ів-к-а*. У його основі – апелятив *мільярд*, напевно, зі значенням ‘велика кількість чого-небудь’ [13, IV, с. 738]. Згідно з правописними нормами сучасної української літературної мови, цей ойконім повинен мати форму *Мільярдівка*.

Ойконім *Надежда* (Саратський р-н) на географічній мапі Одещини з’явився 1946 р. [20, с. 216]. До того це поселення мало назву *Айгенфельд* / *Ейгенфельд* [5, с. 783–784]. Так було названо німецьку колонію, засновану тут 1827 р. [5, с. 783–784]. Це німецька назва за походженням. Вона складається з двох компонентів – препозитивного прикметника *eigen* ‘власний’ і постпозитивного іменника *Feld* ‘поле’ [11, с. 266, 377]. Отже, доонімну семантику ойконіма *Айгенфельд* / *Ейгенфельд* (варіант *Ейгенфельд* виник під впливом російської мови. Первісною формою є назва *Айгенфельд*, оскільки німецька звукосполука *-ei-* на українському ґрунті має відповідник *-ай-*) мотивувала ознака ‘власне поле’. В основі нової назви *Надежда* – рос. *надежда* ‘надія’, очевидно, з певним символічним значенням.

На території Одеської обл. зафіксовано ще одну назву з рос. основою *Надежд-*. Це ойконім *Надеждівка* в Арцизькому р-ні. Зазначена назва виникла внаслідок перейменування попередньої *Гофнугсфельд*, що позначала німецьку колонію, яку тут було засновано в 1842 р. [6, с. 13]. Крім цієї назви, функціонувала ще й паралельна

Гофнугсталь [6, с. 13]. Обидві назви утворені способом словоскладання й містять спільний компонент нім. *Hoffnung* ‘надія’ й різні другі складники – *Feld* ‘поле’ і *Tal* ‘долина’ [11, с. 337, 481, 829]. Нова назва *Надеждівка* постала в результаті російськомовного перекладу першого компонента ойконімів *Hoffnungsfeld* і *Hoffnungstal*, хоч її суфіксальна частина *-ів-к-а* ставить ойконім *Надеждівка* в ряд українських назв. У процесі перейменування не було враховано українських лексично-правописних норм, відповідно до яких і ойконім *Надежда*, і ойконім *Надеждівка* повинні були б мати форми з основою *Надій-*: *Надія*, *Надіївка*. Пор. у цьому контексті с-ще *Надія* (тепер село. – С.В.) Роздільнянського р-ну Одеської обл. [20, с. 387].

Ойконім *Полезне* (Великомихайлівський р-н) має прозорий етимон – рос. *полезный* ‘корисний’. Якби це була первісна назва цього села, то вона могла б указувати на особливу його господарську роль із-поміж інших нп. Однак це не історична назва. Відомо, що наприкінці XVIII ст. це село мало назву *Мале Гросулово* [5, с. 409–410]. Це складений ойконім із компонентами: стрижневим *Гросулово*, що походить від прізвища власника поселення І. *Гросула-Толстого* [10, с. 6–7], означальним *Мале* < *малій* (-е) із розрізнявальним значенням щодо ойконіма *Гросулово* [4, с. 99] (тепер *Велика Михайлівка*). Не торкаючись причин перейменування цієї назви, зауважимо, що українською мовою ойконім *Полезне* мав би звучати й бути закріпленим на письмі як *Корисне*.

Назва с. *Сухий Овраг* (Миколаївський р-н) відома з 1923 р. [18, с. 74]. На жаль, свідчень про те, чи була вона раніше й коли це оселення засновано, немає. Ю.О. Карпенко слушно зазначав, що цей ойконім виник на російськомовному ґрунті [18, с. 74]. Дослідник, звичайно, мав на увазі його стрижневий складник *Овраг*. У його основі – рос. *овра́г* ‘яр; байрак; балка’. З огляду на українські відповідники рос. *овраг* органічною українською формою ойконіма була б *Сухий Яр*, *Суха Балка* чи *Сухий Байрак*. У цьому контексті пор. ойконім *Балка* Овідіопольського р-ну Одеської обл. [21, с. 257].

Ойконім *Удобне* (Білгород-Дністровський р-н) увійшов у топонімний простір Одещини в 1946 р. До того часу це село (раніше містечко) мало назву *Ганкишло*, що функціонувала в різних варіантах: *Кишло Ханулуй* – 1859 р. [16, с. 15], *Хань-Кишло* [4, с. 115]. Це, за походженням, тюркський ойконім, утворений поєднанням компонентів *Хан-* і *-кишло*, мотивацію яких з’ясовуємо на основі лексики тюркських мов, пор., наприклад, крим.-тат. *хан* ‘титул феодалних правителів у тюркських і монгольських народів’, *qişla* ‘зимове пасовище’, ‘військова казарма’ [3, с. 133, 156]. Отже, первісну семантику назви с. *Хан Кишло* < *Хан-Кишла* характеризувала ознака ‘ханське поселення; стійбище’, пор. ще значення запозичених із тюркських мов укр. *кішло* ‘поселення’ [13, 2, с. 242], молд. *кышлэ* ‘т. с.’ [9, с. 335]. Нова назва *Удобне* штучна, оскільки з’явилися не способом перекладу компонентів попередньої назви. В її основі – рос. прикметник *удобный* ‘зручний, вигідний, придатний’¹. Таке перейменування було зумовлене тенденцією до викреслення з українського ойконімікону всіх іншомовних, несхіднослов’янських, назв і, крім невідповідності українським правописним нормам, порушувало засади природного топонімотворення.

Назва с. *Ульяновка* (Миколаївський р-н) відома з кінця XVIII ст. [18, с. 76]. У 1859 р. у цій місцевості відзначено дві назви – *Ульяновка (Охременкова)* і *Ульяновка (Секретарка)* [16, с. 77, 79]. У 1946 р. – *Ульяновка* [20, с. 383]. Укладачі конспекту лекцій «Топонімія північно-східної Одещини» зауважують, що місцеве населення

¹Малоймовірним вважаємо зв’язок назви *Удобне* з укр. *удобен* ‘здатний, придатний’ [13, 4, с. 320], оскільки ця лексема не належала до активного словника української мови.

пов'язує цю назву зі справжнім прізвищем В. І. Леніна – *Ульянов* [18, с. 76]. Однак такий зв'язок неможливий, оскільки цей ойконім у російській формі *Ульяновка* відзначений у 1859 р., тоді як В. І. Ленін (*Ульянов*) народився в 1870 р. Очевидно, назва с. *Ульяновка* – це утворення з присвійним суфіксом *-ов-к-а* від чоловічого імені *Ульян* (укр. *Улян*) або від жіночого *Ульяна* (укр. *Уяна*) [19, с. 367–368]. На українському ґрунті ойконім *Ульяновка* мав би форму *Улянівка*. Пор., наприклад, численні назви поселень *Улянівка* в різних регіонах України.

Назва м. *Южне* належить до нових в ойконіміконі Одещини. Заснування цього поселення – 1975 р. [5, с. 230] – пов'язане з будівництвом Одеського припортового заводу та морського порту «Южный». В основі ойконіма – рос. прикметник *южный* ‘південний’. У вічі відразу ж упадає російська назва цього міста. Аргументи про те, що назва м. *Південне* збіглася б із аналогічною назвою селища *Південне* в Білгород-Дністровського р-ну [21, с. 251], не вважаємо переконливими й достатніми для того, щоб закріпити в ойконімному просторі України російську назву.

Висновки. Із-поміж проаналізованих ойконімів виокремлено дві групи назв, які зазнали російськомовного впливу²: 1) фонетично-графічні росіянізми: *Дальнічень*, *Міліардівка*, *Ульяновка*; 2) лексичні росіянізми: *Зоря Труда*, *Надежда*, *Надеждівка*, *Полезне*, *Удобне*, *Южне*.

Ойконіми *Дальнічень*, *Ульяновка* належать до історичних, тобто таких, які закріпилися за цими нп від початку їх виникнення.

Назви *Зоря Труда*, *Надежда*, *Надеждівка*, *Полезне*, *Удобне*, *Южне* – продукт радянського часу. Чотири з них – *Надежда*, *Надеждівка*, *Полезне*, *Удобне* – постали внаслідок перейменування попередніх назв – *Айгенфельд* / *Ейгенфельд*, *Гофнунгфельд* / *Гофнугсталь*, *Мале Гросулово* і *Хан-Кишла* відповідно.

Формальна структура ойконімів *Дальнічень*, *Зоря Труда*, *Міліардівка*, *Надежда*, *Надеждівка*, *Полезне*, *Удобне*, *Ульяновка*, *Южне* не відповідає нормам чинного українського правопису. З огляду на це постає потреба кодифікації цих назв згідно з українським орфографічним кодексом під час перевидання покажчика з адміністративно-територіального устрою України.

Перспективи дослідження. Проаналізовані ойконіми *Дальнічень*, *Зоря Труда*, *Міліардівка*, *Надежда*, *Надеждівка*, *Полезне*, *Сухий Овраг*, *Удобне*, *Ульяновка*, *Южне*, зафіксовані на території сучасної Одеської області, ставлять на порядок денний питання лінгвістичного опису численних назв із російськомовною формою в інших південних і східних регіонах України й актуалізують потребу їх узгодження з чинним українським правописом і на цій підставі формулювання рекомендацій для апарату Верховної Ради України щодо закріплення в новому довідникові з адміністративно-територіального устрою України нормативних ойконімних форм.

---

²Говорячи про російськомовний вплив на ойконімікон Одещини, маємо на увазі не російських переселенців на територію теперішньої Одеської області, які з'явилися тут наприкінці XVIII ст. Це були переважно невеликі групи старовірів, які тікали з Росії від переслідування царського уряду за свої релігійні переконання [1, с. 25]. Саме з цим періодом, очевидно, пов'язаний російськомовний компонент у складі словника місцевого українського населення Одещини на зразок *виноделка* ‘приміщення, у якому давлять виноград і сік переробляють на вино’, *клетка* ‘24 десятини’, *навес* ‘приміщення на току для тимчасового зберігання зерна’, ‘добудова до будинку для зберігання с/г реманенту і людей від дощу’ та ін. [14, с. 40, 100, 132, 156]. Ойконіми, які стали об'єктом аналізу в пропонуваній статті, крім назви *Ульяновка*, відбивають вплив пізнішої – радянської доби.

Література

1. Баранник Л. Ф. Лексика русских переселенческих говоров Одесской области, функционирующих в разноязычном окружении: Учебное пособие. Одесса : ОНУ, 2015. 177 с.
2. Бучко Д. Г. Соціально мотивовані інноваційні процеси в ойконімії України у ХХ ст. *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze* / pod red. A. Ciślikowej, B. Szorek-Korciuch i K. Skowronek. Kraków, 2007. С. 335–343.
3. Бушаков В. А. Лексичний склад історичної топонімії Криму. К. : В-во Інституту сходознавства НАН України, 2003. 226 с.
4. Волости и важнейшие селения европейской России (По данным обследования, произведенного статистическими учреждениями Министерства Внутренних Дел, по поручению Статистического Совета). Вып. VIII: Губернии Новороссийской группы. С.-Петербург, 1886. 157 с.
5. Історія міст і сіл Української РСР : у 26 т. Одеська область. К. : Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1969. 910 с.
6. Колесников А. О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка. Ізмаїл : СМІЛ, 2015. 676 с.
7. Малі міста України. Одеська область: бібліографічний покажчик / уклад. : Д. О. Мироненко, С. М. Кайнова, О. В. Углова. К. : КВІЦ, 2017. 239 с., іл.
8. Масенко Л. Як позбутися радянської спадщини в топонімії. *Наукові записки Міжнародної асоціації українців* / гол. ред. Г. Скрипник. К., 2013. Вип. 3. С. 102–110.
9. Молдавско-русский словарь / ред. кол. А. Т. Борщ, М. В. Подико, В. П. Соловьев. М. : Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1961. 777 с.
10. На Мигаївських хуторах: збірка статей, нарисів, оповідань / авт.-укл. В. Зарічук. Одеса : Екологія, 2017. 351 с., фото.
11. Німецько-український словник / В. М. Лещинська, О. Г. Мазний, К. М. Сільвестрова. К. : Радянська школа, 1959. 1053 с.
12. Романчук А. Ойконим Мэрзаке / Мырзачь и славяно-восточноромано-«пост-золотоордынские» этноязыковые взаимодействия в микроне Булаешть-Мырзачь-Суслень (Орхейский р-н, Республика Молдова) в раннемолдавский период (XIV – начало XVI вв.). *Українсько-молдовські етнокультурні зв'язки: Міжнар. наук. чит. пам. акад. К. Поповича* / відп. ред. К. С. Кожухар, В. Г. Кожухар. Кишинів : «Stratum plus», 2017. Т. III. С. 337–351.
13. Словарь української мови / уряд. з дод. власн. мат. Б. Д. Грінченко. К., 1907–1909. Т. 1–4.
14. Словник українських говорів Одещини / за ред. О. І. Бондаря. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2011. 223 с.
15. Словник української мови: в 11 т. / голова ред. кол. І. К. Білодід. К. : Наукова думка, 1970–1980.
16. Списки населенных мест Российской империи, сост. и изд. Центральным статистическим комитетом Министерства внутренних дел. III. Бессарабская область. Список населенных мест по сведениям 1859 года. СПб., 1861. 86 с.
17. Топонімія південно-східної Одещини (Методичні вказівки) / відп. ред. Ю. О. Карпенко. Одеса, 1978. 83 с.
18. Топонімія північно-східної Одещини. Конспект лекцій / відп. ред. Ю. О. Карпенко. Одеса, 1975. 89 с.
19. Трійняк І. І. Словник українських імен. К. : Довіра, 2005. 509 с.

20. Українська РСР. Адміністративно-територіальний поділ на 1 вересня 1946 року. Видання перше. К. : Укрполітвидав, 1947. 1064 с.

21. Україна: Адміністративно-територіальний устрій (станом на 1 січня 2012 р.) / заг. ред. В. О. Зайчука; відп. ред. Г. П. Скопненко. К. : Парламентське вид-во, 2012. 784 с.

References

1. Barannik, L. F. (2015), *The vocabulary of Russian immigrant dialects of the Odessa region, operating in a multilingual environment: Tutorial* [*Leksika russkikh pereselencheskikh govorov Odesskoj oblasti, funkcionirujushhih v raznojazychnom okruzenii: Uchebnoe posobie*], ONU, Odessa, 2015, 177 p.

2. Buchko, D. G. (2007), *Socially motivated innovation processes in Ukraine okonim at XX century* [*Sotsialno motyvovani innovatsiini protsesy v oikonimii Ukrainy u XX st.*], *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze / pod red. A. Cislikowej, B. Czopek-Kopciuch i K. Skowronek*, Krakow, 2007, pp. 335–343.

3. Bushakov, V. A. (2003), *The lexical composition of the historical toponymy of the Crimea* [*Leksychnyi sklad istorychnoi toponimii Krymu*], V-vo Instytutu skhodoznavstva NAN Ukrainy, Kyiv, 2003, 226 p.

4. (1886), *Volosts and the most important villages of European Russia (According to a survey conducted by statistical agencies of the Ministry of Internal Affairs, on behalf of the Statistical Council). Issue VIII: The Novorossiysk Group* [*Volosti i vazhnejshie selenija evropejskoj Rossii (Po dannym obsledovanija, proizvedennogo statisticheskimi uchrezhdenijami Ministerstva Vnutrennih Del, po porucheniju Statisticheskogo Soveta). Vyp. VIII: Gubernii Novorossijskoj grupy*], SPb., 157 p.

5. (1969), *History of the cities and villages of the Ukrainian SSR: 26 tons of Odessa region* [*Istoriia mist i sil Ukrainskoi RSR: u 26 t. Odeska oblast*], Holov. red. URE AN URSR, Kyiv, 910 p.

6. Kolesnikov, A. O. (2015), *Morphology of the Ukrainian South-Bessarabian dialects: genesis and dynamics* [*Morfolohiia ukrainskykh pivdenobesarabskykh hovirok: heneza i dynamika*], SMYL, Izmail, 2015, 676 p.

7. (2017), *Small cities of Ukraine. Odessa region: bibliographical index / method.:* D. O. Mironenko, S. M. Kainova, O. V. Uglova [*Mali mista Ukrainy. Odeska oblast: bibliografichni pokazhchyk / uklad.: D. O. Myronenko, S. M. Kainova, O. V. Uhlova*], KVITs, Kyiv, 239 p.

8. Masenko, L. (2013), *How to get rid of the Soviet legacy in the toponymy* [*Yak pozbutysia radianskoi spadshchyny v toponimii*], *Naukovi zapysky Mizhnarodnoi asotsiatsii ukrainistiv / hol. red. H. Skrypnyk*, Kyiv, 2013, Vyp. 3, pp. 102–110.

9. (1961), *Moldavian-Russian dictionary / ed. count A. T. Borsch, M. V. Podiko, V. P. Solovyov* [*Moldavsko-russkij slovar' / red. kol. A. T. Borshh, M. V. Podiko, V. P. Solov'ev*], Gos. izd-vo inostrannyh i nacional'nyh slovarej, Moskva, 777 p.

10. (2017), *At the Myhayevka Homes: a collection of articles, essays, stories / avt.-inc. V. Zarichuk* [*Na Myhaiivskykh khutorakh: zbirka statei, narysiv, opovidan / avt.-ukl. V. Zarichuk*], Ekolohiia, Odesa, 351 p.

11. (1959), *German-Ukrainian dictionary / V. M. Leschynsky, O. G. Maznyi, K. M. Silvestrov* [*Nimetsko-ukrainskyi slovnyk / V. M. Leshchynska, O. H. Maznyi, K. M. Silvestrova*], Radianska shkola, Kyiv, 1053 p.

12. Romanchuk, A. (2017), *Oikonym Marzake / Myrzach and Slavic-Eastern Romance – «post-Golden Horde» ethno-linguistic interactions in the Bulaesti-Myrzach-Suslen*

microzone (Orhei district, Republic of Moldova) in the early Moldavian period (XIV – early XVI century) [*Ojkonim Mjertzake / Myrzach' i slavjano-vostochnoromano-«post-zolotoordynskie» jetnojazykovye vzaimodejstvija v mikrozone Bulaesht'-Myrzach'-Suslen' (Orhejskij r-n, Respublika Moldova) v rannemoldavskij period (XIV – nachalo XVI vv.)*], *Ukrainsko-moldovski etnokulturni zv'jazky: Mizhnar. nauk. chyt. pam. akad. K. Popovycha / vidp. red. K.S. Kozhukhar, V.H. Kozhukhar, Stratum Plus, Kishineu, 2017, T. III, pp. 337–351.*

13. (1907–1909), *Dictionary of the Ukrainian language / order. from add own mate. B.D. Grinchenko [Slovar ukrainskoi movy / uporiad. z dod. vlasn. mat. B.D. Hrinchenko]*, Kyiv, T. 1–4.

14. (2011), *Dictionary of Ukrainian Speaks of Odesa Region / ed. O. I. Bondar [Slovnnyk ukrainskykh hovoriv Odeshchyny / za red. O. I. Bondaria]*, Odes. nats. un-t im. I. I. Mechnykova, Odesa, 223 p.

15. (1970–1980), *Dictionary of the Ukrainian language: 11 t. / head ed. count I. K. Bilodid [Slovnnyk ukrainskoi movy: v 11 t. / holova red. kol. I. K. Bilodid]*, Naukova dumka, Kyiv.

16. (1861), *Lists of populated places of the Russian Empire, comp. and ed. Central Statistical Committee of the Ministry of the Interior. III. Bessarabian region. List of populated places according to 1859 [Spiski naseleennyh mest Rossijskoj imperii, sost. i izd. Central'nym statisticheskim komitetom Ministerstva vnutrennih del. III. Bessarabskaja oblast'. Spisok naseleennyh mest po svedenijam 1859 goda]*, SPb., 86 p.

17. (1978), *Toponymy of the south-eastern Odesa region (Methodical instructions) / rec. edit Yu. O. Karpenko [Toponimiiia pivdenno-skhidnoi Odeshchyny (Metodychni vказivky) / vidp. red. Yu. O. Karpenko]*, Odesa, 83 p.

18. (1975), *Toponymy of the north-eastern Odessa region. Summary of lectures / rec. edit Yu. O. Karpenko [Toponimiiia pivnichno-skhidnoi Odeshchyny. Konspekt lektsii / vidp. red. Yu. O. Karpenko]*, Odesa, 89 p.

19. Tryinyak, I. I. (2005), *Dictionary of Ukrainian names [Slovnnyk ukrainskykh imen]*, Dovira, Kyiv, 2005, 509 p.

20. (1947), *Ukrainian SSR. Administrative-territorial division on September 1, 1946. The first edition [Ukrainska RSR. Administratyvno-terytorialnyi podil na 1 veresnia 1946 roku. Vydannia pershe]*, Ukropolitvydav, Kyiv, 1064 p.

21. (2012), *Ukraine: Administrative-territorial unit (as of January 1, 2012) / Comm. edit V. O. Zaichuk; rep. edit G.P. Skopnenko [Ukraina: Administratyvno-terytorialnyi ustrii (stanom na 1 sichnia 2012 r.) / zah. red. V. O. Zaichuka; vidp. red. H. P. Skopnenko]*, Parlamentske vyd-vo, Kyiv, 784 p.

С. А. Вербич,

*Институт украинского языка НАН Украины,
отдел истории украинского языка и ономастики*

СОВРЕМЕННЫЕ ОЙКОНИМЫ УКРАИНЫ С РУССКОЯЗЫЧНОЙ СТРУКТУРОЙ: НОРМАТИВНЫЙ АСПЕКТ

В статье анализируются ойконимы с русскоязычной структурой, зафиксированные на территории современной Одесской области. Это названия *Дальнічень, Зоря Труда, Міліардівка, Надежда, Надеждівка, Полезне, Сухий Овраг, Удобне, Ульяновка, Южне*. Раскрывается история возникновения указанных названий в

обозначенном регионе, акцентируется внимание на их несоответствии нормам современного украинского литературного языка.

Ключевые слова: историческое название населенного пункта, новое название населенного пункта, ойконимы с русскоязычной структурой, ойконимное пространство, переименование, правописные нормы современного украинского литературного языка.

S. A. Verbych,

*Institute of the Ukrainian Language
of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Department of Ukrainian Language History and Onomastics*

MODERN OIKONYMS OF UKRAINE WITH RUSSIA'S COMMON STRUCTURE: NORMATIVE ASPECT

The article analyzes oiconyms with the Russian-language form, recorded on the territory of the modern Odessa region. These are the names of the *Dalnichen, Zoria Truda, Miliardivka, Nadezhda, Nadezhdivka, Polezne, Sukhyi Ovrakh, Udobne, Ulianovka, Yuzhne*. The history of occurrence of these names in the specified region has been clarified, their discrepancy with the norms of modern Ukrainian literary language is described.

Formulation of the scientific problem and its relevance. Dozens of settlement's titles, which have a Russian language form or phonetic morphological structure, function in the modern oiconyms space of Ukraine. They are distributed predominantly in the southern and eastern regions of Ukraine, in particular in Odesa oblast, for example: *Nadezhda, Poleszne, Udobne*, and others. Such oiconyms (in addition to the older, historical names) do not correspond to the principles of Ukrainian toponymic creation and violate the spelling norms of modern Ukrainian language, and therefore they require changes in accordance with the rules of the current Ukrainian orthographic code.

Analysis of the research of this problem. Linguists have repeatedly drawn attention to Ukrainian oiconyms with the Russian language form. Among them, L.T. Masenko, D.G. Buchko and others. In our opinion, the reason for such innovations was, on the one hand, the desire of the then authorities to erase the memory of the local population about the pre-Soviet history of the region, to form the idea of the advantages of the Soviet-communist system itself, which creates a new outlook, and, on the other hand, the Russian form of oiconyms had to signal a new era in the creation of names. These names should have been related to the Soviet people, whose main language of communication was Russian.

The purpose and task of the research is to find out the history of the emergence of names with the Russian language structure in the territory of the modern Odessa region, to analyze their conformity / non-compliance with the norms of modern Ukrainian literary language.

The object of the research – the names of the *Dalnichen, Zoria Truda, Miliardivka, Nadezhda, Nadezhdivka, Polezne, Sukhyi Ovrakh, Udobne, Ulianovka, Yuzhne*, which are recorded in various parts of the present Odessa region.

Subject of research - origin of historical names of settlements in the studied region, renamed in the Soviet period; The reasons for the emergence of so-called new oiconyms and names with the Russian language form in the Odessa region.

Research methods. The following linguistic methods and techniques are used for the analysis of selected oiconyms: descriptive (the structure of oiconym with the Russian-language form and names – ideological innovations is described, the motives of the

nomination are determined), etymological analysis (the etymons of historical (primitive) names of settlements are established).

Scientific novelty. For the first time, a comprehensive linguistic analysis of the names of settlements of the present Odessa region, which have a Russian language form or phonetic-morphological structure, is proposed.

Theoretical value of the research. The results of the study deepen knowledge about the causes of the appearance of oikonyms with the Russian language form in the Odessa region. We emphasize the fact that the formal structure of the oiconyms of *Dalnichen*, *Zoria Truda*, *Miliardivka*, *Nadezhda*, *Nadezhdivka*, *Polezne*, *Sukhyi Ovrakh*, *Udobne*, *Ulianovka*, *Yuzhne* does not correspond to the norms of current Ukrainian spelling.

The practical value of the results of the study. The analyzed oikonyms are considered as a fragment to a complete linguistic description of the names of the settlements of the Odessa region, which will be part of the perspective «Historical-etymological dictionary of the Odessa region's oicononyms».

Key words: historical name of settlement, new name of settlement, oikonyms with Russian language form, oikonym space, renaming, spelling norms of modern Ukrainian literary language.